

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae

Schnorrenberg, Anno

Coloniae, 1740

Titulus X. De Usuris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62040](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62040)

TITULUS X.

DE

Usuris.

USura vel materialiter, pro eo lucro, quod ad sortem mutuam accedit, vel formaliter, pro ipso actu aut usuraria conventionione accipitur, & est actus voluntatis interior vel exterior conventioni dandi, aut accipiendi lucrum aliquod temporale ultra sortem ex vi mutui principaliter, dividitur in mentalem & conventionalem, mentalis est: quando mutuans citra ullam conventionem eo animo dat mutuum, ut ultra sortem aliquid accipiat, aliàs non daturus, de quo in *cap. consultit. 10. h. t. Urban. III.* interrogatus an ille in Judicio animarum quali usurarius judicari debeat, qui non aliàs mutuum traditurus eo proposito mutuam credit pecuniam, ut, licet omni conventionione cessante, plus tamen sorte recipiat respondet: quod hujusmodi pro intentione lucri, quam habet, judicandus sit male agere, & ad ea, quæ taliter accepta, restituenda in animarum Judicio efficaciter sit inducendus. Conventionalis est, quando cum pacto tacito vel expresso aliquid ultra sortem accipiendi mutuatur pecunia. De qua in *Can. fin. caus. 14. q. 3.*

Quæres primo: Quo Jure prohibita sunt usura?

R. D. Schnorrenberg. Instit. 7. Can.

3. Usuræ omni Jure vêtantur & damnantur. 1mo. Naturali; quia usurarius neque retento pecuniæ dominio, ejusdem fructum, uti in rebus fructiferis, vendere potest, quia pecunia de se res sterilis est, nec fructificat, nisi in quantum humanæ substantiæ industriæ, fructus autem industriales sunt ponentis industriam, neque translato pecuniæ dominio & proprietate per mutui traditionem erga æquivalentem, summam videlicet similem refundendam pro fructibus pecuniæ, etiam si illa fructificare posset, aliquid exigere licet, translato enim rei dominio, fructus ejus ad Dominum pertinent, sicut iusto pretio vendens arborem pro fructibus ejus aliquid exigere non potest, quia translato dominio Domino arboris debentur, & ideo qui ultra id, quod mutuo dedit, à Mutuatario exigit, injustè extorquet.

2do. Jure divino Legis Veteris & novæ, usurarum crimen utriusque testamenti pagina detestatur, inquit Alex. III. in *Cap. super eo. 4. h. t. Exod. 22. si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non urgebis eum quasi exactor, nec usuris opprimes. Levit. 25. Pecuniam tuam non dabis ad usuram. Deuter. 23. non fac-*

liii

nera-

neraberis fratri tuo ad usuram pecuniam.
Luc. 6. dato mutuum nihil inde speran-
tes.

310. Jure Canonico, ut constat ex tota *dist. 47. & caus. 14. q. 4.* ubi notabilis est *Can. 11.* quid dicam de usuris? aut crudelior est, qui subtrahit aliquid, vel eripit diviti, quam qui trucidat pauperem fœnore? Titulo de *usuris in decretalibus & sexto.* imo in Concil. Viennens. sub Clem. V. anno 1311. hæreseos damnati sunt, qui usuras peccatum non esse, pertinaciter asserere ausi fuerint. *Clement. un. §. sanè de usur.*

410. Jure quoque Civili contractus usurarii damnati sunt per novissimas Imperii Constitutiones in Comitibus Augustanis Anno 1500. 1539. 1548. promulgatas, quamvis *L. eos, qui. 26. & seqq. C. de usur.* usura centesima, aliæque moderatæ permittantur, in quibus tamen Jus civile Canonum Auctoritas correxit.

Quæres secundo: Quid requiritur, ut contractus sit usurarius?

R. Ad rationem usuræ duo requiruntur 1um: ut sit mutuum vel formale vel virtuale. 2^{dum}: ut sit intentio ex formali vel virtuali mutuo, aliquid pretio æstimabile acquirendi, si nec formale nec virtuale mutuum sit, contractus injustus, non tamen usurarius esse potest, etsi in pactum aliquid ultra sortem deducatur, quod si non in compensationem mutui, sed alio dandum titulo, usura non est.

Quæres tertio: Quomodo usura in mutuo committitur virtuali?

R. Quoties contractus à mutuo distinctus celebratur, in quo propter prorogatam pecuniam vel creditum pretium aut interesse, certum luctum deducitur, palliata est usura. Sic

1mo: Mercator propter dilatam solutionem merces carius vendens, usurarius est, nisi dubium sit, an tempore solutionis valor rei auctus, & venditor rem venditam usque ad tempus augmenti servaturus erat. *Cap. in civitate. 6. h. 1.* quia hujusmodi pretii expectatio mutui rationem habet.

2do: Emptor anticipatâ solutione rem emens vilius, usurarius est, quia & anticipatio ista habet rationem mutui, cujus quoddam pretium est iusti pretii diminutio. *Cap. naviganti. fin. h. 1.* ubi hæc fit exceptio: qui pannos, granum, vinum, oleum & alias merces vendit vel emit, ut amplius vel minus quam tunc valeant, in certo termino det, vel recipiat, si dubitetur verosimiliter utrum plus vel minus tempore solutionis vel traditionis, sint merces valituræ, ratione istius dubii usurarius reputari non debet. 3^{io}: Usurarius est, qui rem eo emit pacto, ut eandem venditori pretium augendo restituat post tempus. *Cap. illo. 4. de pignor. 410.* Creditor usurarius est, qui à debitore pro mutuato Capitali accipit pignus, quo interea fruatur, fructibus in sortem Capitalis non computatis. *Cap. plures. 1. cap. quoniam. 2. h. 1. Cap. cum contra. 6. de pignor.*

Quæres quarto: An ad causam piam v. g. pro pauperibus, captivis redimendis &c. in mutuo ultra sortem quid exigere valeat?

R. Quia

¶. Quia usuræ sunt intrinsecè malæ, etiam ad causam piam non licent, cum enim scriptura Sacra prohibeat pro alterius vita mentiri, multo magis prohibendus est quis, ne etiam pro redimenda vita captivi usurarum crimine involvatur. *Cap. super eo. 4. b. t.* ideoque contractus usurarius nec Juramento de non repetendis usuris confirmatur. *Cap. tuas. 13. b. t.* nec consuetudo nec statutum ab usura excusate possunt. *Clement. un. de usur.*

Quæres quinto: An à debitore Creditori gratis & ex benevolentia mutuanti aliquid ultra sortem oblatum recipi possit?

¶. Affirmativè dummodo in mutui concessione remunerationem non intendebat, & alias mutuum, nisi sub spe securitæ remunerationis non dedisset. *Cap. consuluit. 10. b. t.* neque remunerationem in contractum dederit, ob damnatam ab Innoc. XI. propositionem. 42dam: *usura non est, dum ultra sortem aliquid exigitur tamquam ex benevolentia & gratitudine debitum, sed solum si exigatur tamquam ex iustitia debitum.*

Quæres sexto: An in pactum deduci possit, ut debitor ultra sortem solvat, si in mora solvendi fuerit?

¶. Affirmativè, quia talis pœna ultra sortem non solvitur vi mutui, sed ob motam & culpam mutui non soluti, dummodo tamen nulla fraus aut usuraria subsit intentio, si enim mutuans lucrum illud principaliter intendebat, & terminum brevem & capriolum mutuatariorum præscripsit, eo

solum sine, ut causam lucri ex mutuo captaret, absque dubio usuram committere dicendus est.

Quæres septimo: An ob periculum fortis aliquid ultra sortem in mutuo exigere liceat?

¶. Ob periculum amittendi Capitalis licet aliquid ultra sortem pacisci, tam eo casu, quo in genere jacturam fortis rationabiliter timet mutuans, ut quia Mutuatariorum aliis debitis onustus securitatem de sorte nec per pignora, nec per fidejussores dare potest, quam etiam eo casu, quo mutuans certum & speciale periculum fortis, quod alias penes mutuatariorum, utpote rei mutuatae Dominum esset, in se suscipit, v. g. mutuatur quis ad nundinas proficiscenti centum, si navis pereat vel fors ab hostibus auferatur, mutuatariorum nihil solvet, si omnia salva manent cum Capitali solvet quinque pro centum. Ratio est: quia tali casu auctuariorum non propter mutuum, sed propter periculum pretio æstimabile, quod mutuans in gratiam mutuatariorum in se recipit, solvitur. *Cap. naviganti. fin. b. t.* intelligendum est, quando quis aliter non vult mutuare, nisi pro periculo in se suscipiendo aliquid ultra sortem deretur, in quo apparet implicitam usuræ intervenire intentionem.

Quæres octavo: An propter lucrum cessans & damnum emergens ultra sortem aliquid exigi possit?

¶. Si creditor pecuniâ creditâ certum quantum facere potuit (quod est lucrum cessans) aut propter datum

redito mutuum damnum incurrat, quod dicitur damnum emergens, aliquid ultra sortem ratione interesse exigere iniquum non est, cum nemo alteri cum proprio damno benefacere teneatur; quare tale interesse mutans tempore, mutationis in contractum deducere potest, & certam summam loco interesse stipulati eo casu, quo pluris vel minoris, quam taxatum est, interesse potest: quia incertitudo conjuncta cum spe majoris lucri vel timore majoris damni facit, ut pluris æstimari possit, & si ex post minus fuisse factu appareat. *Arg. cap. fin. h. t.* quod si tempore contractus de interesse non sit conventum, illud in foro conscientiae licitè exigì & recipi potest, non tamen pro foro externo, nisi mutuatarius sit in mora, & ratione moræ damnum emergens aut lucrum cessans intervenerit.

Quæres nono: An Usurarius usurarum acquirat dominium?

R. *Negative*, nunquam enim nulla traditio transfert dominium, nisi justus titulus aut causa præcesserit, propter quam traditio sequeretur. *L. nunquam. 31. ff. de acquir. rer. dom.*

Quæres decimo; Quæ usuras restituendi obligatio?

R. *imo*: non solum Christiani, sed etiam Judæi & infideles usuras restituere tenentur, vel his, à quibus extorserunt, vel eorum hæredibus, aut iis non supersticibus, pauperibus erogari debent, in quem finem possessiones, quæ de usuris comparatæ sunt, vendi, & ipsarum pretia his, à

quibus usuræ extortæ sunt, restitui debent. *Cap. cum tu. 5. h. t. 2do.* filii usurariorum, & qui in crimine usurarum defunctis succedunt, ad restituendas usuras eâ sunt distinctione cogendi, quâ parentes, si viverent, cogentur. *Cap. tua nos. 9. h. t. 3tio.* Judæos ad restituendas Christianis usuras Principes & potestates Sæculares compellere debent. *Cap. post miserabilem. 2. cap. quanto. 18. h. t. 4to.* Non obstante juramento de non repetendis usuris per debitorem præstito, potest Judex ex officio usurarium ad restituendas usuras compellere. *Cap. tuas. 13. h. t. 5to.* pro foro externo, si repetens usuras etiam fuerit usurarius, per exceptionem repelli potest, ut non audiatur, quousque ipse usuras restituerit, quas ab aliis noscitur recepisse, quia frustra legis auxilium invocat qui committit in legem. *Cap. quia frustra. 14. h. t.*

Quæres undecimo: An usurarius solum mentalis ad restitutionem teneatur?

R. Si revera titulo mutui accepit, nec Mutuatarius alio titulo auctuarium obtulit, restituere obligatur. Ratio in promptu est: quia alio titulo, quam usurario illud, quod supra sortem est, non recepit, cum igitur injustè receperit, injustè receptum restituere tenetur. Et ita intelligendus est textus in *Cap. consuluit. 10. h. t.* at si Mutuatarius mutnanti aliquid ultra sortem gratuito date voluit, licet usurarius mentalis sinistro oculo ad lucrum respiciens, ex hoc sese ad dandum

dum mutuam resolvit, est quidem usurarius mentalis, non tamen restituere debet, quod gratuito oblatum cum gratiarum actione accepit.

Quæres *duodecimo*: quæ usurariorum pœnæ?

R. Sequentes: *1mo* Clerici usurarii suspenduntur. *Cap. praterca. 7. h. t.* ab officio deponuntur & beneficio privantur. *Can. quoniam. 8. caus. 14. q. 4. Cap. 1. h. t.* ubi à pœna hac excipitur Clericus, qui uturas exercet, ut hoc modo beneficium Ecclesiæ de manu laici redimere possit. *2do*: Magistratus per statutum vel alias dispositiones uturam approbantes excommu-

nicationem incurrunt per *Clement. un. h. t. 3tio*. Usurarii Manifesti communiōne etiam in extremis & ecclesiastica privantur sepultura. *Cap. quia. 3. h. t.* omnes autem religiosi & alii, manifestos usurarios contra Sacrorum Canonum formam ad Ecclesiasticam sepulturam admittentes pœnæ Lateran. Conc. contra Usurarios promulgatæ subjiciuntur. *Cap. quamquam. 2. eod. in 6. 4to*: Testamenta & ultimæ voluntates usurariorum manifestorum, nisi ante mortem restituerint, aut de restitutione sufficienter caverint, non valent & ipso jure irrita existunt. *Cit. cap. quamquam. §. fin. in 6.*

TITULUS XI.

DE

Crimine Falsi.

CRimen falsi publicum est delictum, quo quis dolo in alterius præjudicium veritatem immutat, contra specialem Legum aut Canonum prohibitionem. Dividitur in personale & reale, personale circa personam committitur, ut nominis mutatio, partus suppositio, testium subornatio, judicis corruptio. Reale fit circa res, aut verbo, dando falsum testimonium aut scripto, auctoritate publica falsum scribendo, aut facto, monetam, scripturas publicas in toto vel in parte falsificando.

Quæres *primo*: Quæ ad crimen falsi requiruntur?

R. Requiritur sequentia, *1mo*. Ut pervertatur veritas, aut negativè occultando, aut positivè, falsum manifestando. *secundo*: Ut hoc fiat dolo malo animo veritatem in alterius præjudicium corrumpendi. *3tio*. Ut grave & notabile alterius interveniat præjudicium, & Lege vel Canone aut statuto talis veri immutatio veluti punibilis pœnâ falsi sit declarata, qui extrajudicialiter aliquid est contestatus ac postea in Judicio contrarium asserit, pœnam falsi non incurrit, quamvis ut mendax puniendus sit, cum lege, pœnam

l i i i 3 falsi